

Tomaz Lapajne Dekleva

Lahko bi začelo se drugače in ženske prve bi nosile hlače

muzikal

osebe:

MARJETICA

TOMO

IVAN

MAJ

SODNICA

Osebe in dogodki so izmišljeni in ne temeljijo na nobeni resnični fizični osebi. Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja ni dovoljena.

*Mestni trg v sodobnem času, na njem je tudi drevo. Morda se vidijo reklamni plakati, na katerih so zamenjane tradicionalne vloge – npr. srečna družina za mizo, kjer na čelu sedi ženska, moški v predpasniku pa nasmehjan prinaša hrano; na plakatu za nove poslovne prostore so zgolj ženske (v dolgočasnih oblekah), ki se rokujejo; na plakatu za erotično masažo so pomanjkljivo oblečeni moški ... Na oder prideta Marjetica in sodnica, poslovno urejeni in se resno pogovarjata. Iz različnih hiš pridejo: Tomo z vrečko s smetmi, Maj, ki obeša perilo, in Ivan z metlo in vedrom. Vsa zasedba izvede skupinsko koreografijo. V besedilu so songi v **odebeljeni pisavi**. Če besedilo ni odebeljeno, ni namenjeno petju.*

UVODNI SONG

TOMO, MAJ in IVAN

**Vse pospravljeno in urejeno,
sem udobje je zagotovljeno!
Saj največja naša je vrlina:
v mislih vedno je družina!**

TOMO

**Za lepši dan,
smeti marš stran!**

MAJ

(voha perilo)
**Tako diši,
srečni smo vsi!**

IVAN

**Prihaja čas,
šlo bo za nas!**

TOMO, MAJ in IVAN

**Urejen dom, toplo ognjišče,
sta veselja, sreče zatočišče!
Saj največja naša je vrlina:
prva vedno je družina!**

TOMO

**Stran skrbi!
Bum v smeti!**

MAJ

(voha perilo)
**Svežine plaz,
prevzema nas!**

IVAN

**Kurimo kres,
zdaj gre zares!**

MARJETICA in SODNICA

**Ko počiščeno je stanovanje,
se izpolnijo nam naše sanje!**

VSI

**Saj največja naša je vrlina:
glavna vedno je družina!**

PRIZOR 1

dnevna soba; Marjetica je jed z zeljem, Tomo vstopi

MARJETICA

Kje si bil?

TOMO

Smeti sem nesel.

MARJETICA

Sem kar začela jesti. Tako sem bila lačna ...

TOMO

In ... kako je bilo v službi?

MARJETICA

Joj, samo stopnjuje se! Vedno bolj pritiska na nas. Sploh name! In dela se, kot da ni nič, kot da je vse to normalno. Veš, kaj je rekla? Če imate težavo, najdite rešitev! Kot da ni vodja oddelka! Jaz naj najdem rešitev! Jaz! To je njeno delo!

TOMO

Šel sem na tržnico kupit zelje. Je razlika od tistega v trgovini. Res je boljše.

MARJETICA

Lepo.

TOMO

Ampak traja. Do tržnice in nazaj z avtobusom in kupovanje – mi vzame dve uri vse skupaj. Niti perila nisem utegnil zlikati ...

MARJETICA

In potem imamo kolegij, na katerem samo ona govori. Sploh ne pusti nobeni drugi do besede! To ni kolegij! To je njen solo govor! In vse smo tiho in zgleda tako, kot da se vse strinjamo! In moramo poslušati, namesto da bi kaj koristnega delale ...

TOMO

Jutri grem pa na roditeljski sestanek. Ti bom pustil večerjo v pečici.

MARJETICA

Rada te imam.

TOMO

Vem.

MARJETICA

Kaj je pa za posladek?

TOMO

Tiramisu sem naredil že zjutraj, preden si šla v službo. Se spomniš?

MARJETICA

O, ja! Tiramisu!

TOMO

Razmišljal sem, da bi šel tudi jaz v službo. Za štiri ure.

MARJETICA

Kam?

TOMO

Na Inštitut za enakopravnost. Rekli so, da me lahko vzamejo ...

MARJETICA

Pa ne boš šel na tisti kvazi inštitut, no? K tistim aktivistom! Ki samo kričijo in hodijo okrog s transparenti, doma pa ničesar ne naredijo! Samo pokvarili bi te.

TOMO

Ne vem. Odkar sta otroka že tako velika, ne bi samo skrbel za hišo. Saj ne, da ni veliko dela ...

MARJETICA

Pa kaj te skrbi? Imaš premalo denarja? To hočeš? Več denarja? Se bojiš, da bom jaz odpuščena? In bomo imeli premalo? Saj glede na to kakšno kretensko vodjo oddelka imam ...

TOMO

Drugi moški hodijo v službe. Imajo kariere.

MARJETICA

Glej, ni ti treba. Dovolj zaslužim. Družina te potrebuje. Jaz te potrebujem!

TOMO

Rad bi bil več z ljudmi ...

MARJETICA

V soboto greva k Marjani na njen vikend! Sandra in njen mož bosta tam in Ana in njen ...

TOMO

Ja, imaš prav ...

MARJETICA

So te tisti aktivistični prijatelji nekaj nagovarjali? Ali hočeš svoj denar? Za kaj gre?

TOMO

Ne, ne, ne vem ... Tak občutek imam, da sem veliko sam ... Ti imaš službo in tam prijateljice, otroka imata svoje življenje, jaz pa tukaj doma ...

MARJETICA

Saj imaš mene. Z veseljem bi ostala s tabo in bi se midva imela lepo – tako, kot sva se imela v Umagu. Se spomniš? Kaj ni bilo lepo? Ampak nekdo mora delati in služiti denar. Življenje ni praznik, življenje je delovni dan. In če bi imel ti tako nadrejeno, kot jo imam jaz ...

TOMO

Kaj pa, če se zmenim, da bi delal samo, npr. štiri ure dvakrat na teden?

MARJETICA

Joj, no!

TOMO

Še vedno bom lahko doma vse pospravil in uredil.

MARJETICA

In koliko boš s tem zaslužil? Skoraj nič! Že tako si bil vedno manj plačan kot jaz – a ni bolje, da jaz poskrbim za denar? A nimamo vsega, kar potrebujemo?

**Ti bil si vedno plačan bolj slabo
in prav nikoli ti zares ni šlo.
Čeprav si trudil se in se potil,
vedno hitro si odpoved dobil.
Zakaj ne bi lepo doma ostal,
tla pomival in posodo pral?
Družina potrebuje te! In jaz!**

TOMO

**Razumi me, imel bi rad svoj čas!
Ves dan za vas in hišo skrbim,
rad bi, da še kaj zase naredim!**

**Jaz šel bi pa ven,
narave bil del,
drevesa objemal,
na soncu se grel!
Ob reko bi šel,
ribe lovil
in s prijatelji
pivo bi pil.**

**Svobodno živel bi
brez pričakovanj,
nikomur ne bil bi
ničesar dolžan.**

MARJETICA

Kaj bi zdaj ti? Objemal drevesa ali šel v službo? Daj, zresni se! Ne, ne greš v službo, ker te potrebujemo doma! Če hočeš objemati drevesa, pa izvoli – tukaj pred hišo ga imaš! (*odpre vrata in pokaže drevo*)

Marjetica gre. Tomo pa objame drevo.

PRIZOR 2

kletna soba; Maj in Ivan, kasneje Tomo

IVAN

Kje je Tomo?

MAJ

Saj bo prišel. Rekel je, da bo prišel.

IVAN

Da ga niso napadle ...

MAJ

Preveč si paranoičen. Saj ni to nič narobe, če se dobimo.

IVAN

Ja ... Vseeno me je strah ... Da se dobimo, ni prepovedano, to, da hočemo spremeniti ta svet, pa je proti uveljavljenemu družbenemu redu.

MAJ

Je pa tudi vznemirljivo, ko se dobimo tako na skrivaj!

IVAN

Pomembno za prihodnost! Za rodove, ki prihajajo! Da ne bodo tako izkoriščani!

MAJ

Razmišljaj sem ... Ivan ... se ti res počutiš izkoriščanega? Ja, te politične parole, pa to ... Tako zares? Poglej se, si srečno poročen, imaš lep dom, doma lepa otroka, če česa nimaš, greš v trgovino in si kupiš... Imaš vse, kar potrebuješ ... Ne vem ...

IVAN

Srečen suženj je še vedno suženj!

MAJ

Nismo sužnji, no ... Samo preveč obveznosti imamo. Po moje. To, da imam samo enkrat na teden čas, da grem ven in se dobim z vama ...

IVAN

Si član ali nisi?

MAJ

Sem, sem. Seveda! Samo ...

Vstopi Tomo.

TOMO

Ženske so bile pred vrati in nisem mogel notri.

IVAN

Zakaj pa nisi šel samo mimo?

TOMO

Take razposajene so bile in ena je zažvižgala, ko sem šel mimo. Strah me je bilo.

MAJ

Česa te je bilo strah?

TOMO

Ne vem ... Da me bo kakšna uščipnila v rit ...

MAJ

Daj, no. Tako samo pokažejo, da si jim všeč. To je kompliment!

TOMO

Vseeno mi je zoprno. Šel sem kar naprej. In sem potem čakal, da grejo. Ampak so se pogovarjale in pogovarjale. In glasno smejale. Zoprno je bilo.

IVAN

Jaz bi šel mimo in če bi me kakšna uščipnila v rit, bi jo jaz prijel za joško!

TOMO

Ah, ne bodi tak, kot so one. To bi bilo narobe.

IVAN

One pa lahko žvižgajo za nami?

TOMO

To ne pomeni, da ti lahko! Ni spodobno. So neka jasna pravila obnašanja.

IVAN

**One lahko kar žvižgajo, težijo,
ščipajo lahko, počnejo kar želijo!
Mi pa naj prijazno potrpimo
in z nadlegovanjem pač živimo?
Je do moških res poštena praksa taka,**

**da lahko nas nadleguje ženska vsaka?
Da prav vsaka sitna zoprna tečnoba
nam teži lahko od rojstva pa do groba?**

VSI

**Ne, ne bomo več nikomur dopustili,
da nas ponižuje, v karkoli sili!
Moč, pogum in argumente bomo zbrali,
skupaj bomo lepši svet si zasnovali!**

IVAN

**Le zato, ker smo kot moški se rodili,
naj bi zdaj v kuhinjo sodili?
Res je, da otrok ne moremo roditi,
zaradi nas pa so siti in umiti.**

**Predstavljajte si dan, ko moški brez težav,
postali bi lahko predsedniki držav!
Ženske, moški bi bili enakopravni,
družbeno, politično, na vsaki ravni!**

VSI

**Ne, ne bomo več nikomur dopustili,
da nas ponižuje, v karkoli sili!
Moč, pogum in argumente bomo zbrali,
skupaj bomo lepši svet si zasnovali!**

Zazvoni telefon.

TOMO

(dvigne telefon) Ja, draga? Takoj pridem domov.

PRIZOR 3

mestni trg; sodnica in Marjetka prideta vsaka s svoje strani

Marjetka je v drugačni obleki kot prej. Pospravlja telefon. Na hitro se pozdravita.

SODNICA

Mudi se mi. Toliko dela!

MARJETKA

Je pa lepa oblekica!

SODNICA

O, hvala! Mi jo je mož kupil. Sama sploh nimam časa, da bi hodila po trgovinah.

MARJETKA

Kot ulita ti je!

SODNICA

Ah, kje pa, sem čisto trezna! Saj je ponedeljek! Ampak res komaj čakam petek!

MARJETKA

Ja, jaz tudi! Se dobimo, ne?

SODNICA

Kot vedno! Živim za petke! Še prej pa delo ...

MARJETKA

Delo, delo, delo, delo,

MARJETKA in SODNICA

delo, delo, vsak dan delo!

SODNICA

Ponedeljek, torek, sreda,

MARJETKA

pa četrtek še, seveda.

SODNICA

Pride pa potem naš petek,

MARJETKA in SODNICA

ki življenja je začetek!

Ko otroci, moški spijo,

ženske gremo pač adijo!

MARJETKA

Rade žuramo me same,

SODNICA

brez odvečne moške krame!

MARJETKA

Še sobota in nedelja,

SODNICA

pravega sta vir veselja!

MARJETKA

Zdaj pa: delo, delo, delo,

MARJETKA in SODNICA

delo, delo, vsak dan delo!

Odhitita naprej.

PRIZOR 4

kletna soba, na mizi so vzorci letakov; Maj in Ivan, kasneje Tomo, Maj rešuje križanko

MAJ

Moški, ki je vodja? Osem črk, prvi dve sta VO, zadnja je J.

IVAN

Vodja, vodja ... vodjec, vodač, vodičec, vodi ... voditelj?

MAJ

Voditelj? Se to uporablja? A kdo tako reče?

IVAN

Ne vem.

MAJ

Vodja je vedno ženska. Pač vodja. Voditelj – to je čudno. Ampak pride V-O-D-I-T-E-L-J.
Čudno.

TOMO

(vstopi) Ženske so bile pred vrati.

MAJ

Meni se zdi, da si ti te ženske malo izmišljuješ.

TOMO

Res so bile ženske! Nasilne ženske! Z vso tisto svojo napihnjeno žensko samozavestjo! ... Pa še Marjetica mi teži, pa zamujam. Ker imam preveč dela! Zato zamujam! Ne vem, no ...

Vedno te obveznosti!

**Posodo pomij,
si zaprl vodo?
In rože zalij!**

**Nimam več bluz!
Si obesil perilo?
Kupi špagete,
si skuhal kosilo?
Tole pospravi,
tole stran vrži!
Bodi natančen,
pravil se drži!
Stranišče očisti,
papirja ni več,
posesaj preprogo!
Delam preveč!**

**Jaz šel bi pa ven,
narave bil del,
drevesa objemal,
na soncu se grel!
Ob reko bi šel,
ribe lovil
in s prijatelji
pivo bi pil.**

**Svobodno živel bi
brez pričakovanj,
nikomur ne bil bi
ničesar dolžan.**

IVAN

Vem, to si že večkrat povedal.

TOMO

In bom še enkrat:

**Jaz šel bi pa ven,
narave bil del,
drevesa objemal,
na soncu se grel!**

**Ob reko bi šel,
ribe lovil
in s prijatelji
pivo bi pil.**

**Svobodno živel bi
brez pričakovanj,
nikomur ne bil bi
ničesar dolžan.**

IVAN

Gremo k delu. Življenje ni praznik, življenje je delovni dan.

TOMO

To sem pa že slišal ...

IVAN

Manifest je zdaj dogovorjen, ne?

MAJ

Ne vem, malo sem razmišljal, ta zahteva, da bi bilo domače delo tudi ovrednoteno ... ne vem ... saj ženske tudi naredijo kaj doma.

IVAN

Večino, veliko večino, naredimo mi! In to je bistven člen manifesta!

TOMO

One pa otroke rodijo.

IVAN

Ja, biološko smo različni, ampak to ne pomeni, da smo moški dolžni opravljati večino gospodinjskega dela!

MAJ

Pač niso toliko fizično močne ...

TOMO

Marjetica nese smeti ven. Vedno. Kadar ji rečem.

IVAN

Smeti nese ven? Samo smeti nese ven!

TOMO

Kadar podaljša v službi, pa jaz nesem. Ampak to ni bistvo! Bistvo je, da si deliva delo po najinih zmožnostih. Moški smo močnejši in zato je logično, da prevzamemo več dela. Meni se tudi zdi, da je zahteva, da bi bilo gospodinjsko delo ovrednoteno, pretirana. Naj nam ženske plačujejo za to ali kaj?

IVAN

Ja.

MAJ

Potem bi morali tudi mi plačevati njim za tisto, kar one naredijo. In kdo bo določil, koliko je to vredno? To je vse skupaj čudno.

TOMO

Kako naj bi mi plačevali njim? Nekateri moški ne hodimo v službo! Kje naj dobimo denar?

MAJ

Saj je prav, da se borimo za svoje pravice, ampak ne moremo pričakovati več, kot je logično in naravno.

IVAN

Pa kaj bi vidva? Da vse ostane tako, kot je?

TOMO

Saj sem povedal. Da dobimo tudi moški pravico, da gremo lahko večkrat s prijatelji ven, tako kot gredo ženske ob petkih. Razen če so doma majhni otroci, seveda.

IVAN

Ne, to je premalo. Če zahtevamo, moramo zahtevati korenito!

MAJ

Ne bodo nas jemale resno, če bomo zahtevali nekaj, kar ni realno, da dobimo. Jaz bi bil realističen pri zahtevah. Kaj si pa ti mislil?

IVAN

Da se gospodinjsko delo razdeli enakopravno.

MAJ

Se strinjam. Jaz bi rekel, da pozovemo ženske, da prevzamejo več gospodinjskega dela.

IVAN

Samo pozovemo? Brez posledic?

TOMO

Lepa beseda lepo mesto najde. Marjetica npr. nese smeti ven. Včasih. To je nekaj. Zakaj bi rekli, da ni nič? Nekaj je.

MAJ

Da smo bolj prijazni. Ne da samo zahtevamo, ampak da ponudimo roko. Sodelovanje. Samo s sodelovanjem bomo lažje živeli. Se vama ne zdi?

IVAN

Če ne bo korenite spremembe, ne bomo rešili temelja neenakopravnosti! Zahtevati moramo enakopravnost! In nič manj!

MAJ

No, ne moremo zahtevati, da bi moški rojevali.

TOMO

Ali dojili?

IVAN

Sta vidva še v timu ali nista? Občutek imam, da nismo več na isti strani?

MAJ

Smo, smo. Saj vemo, zakaj to počnemo, samo sredstva so različna.

IVAN

Ne, ne bomo več nikomur dopustili,

VSI

**da nas ponižuje, v karkoli sili!
Moč, pogum in argumente bomo zbrali,
skupaj bomo lepši svet si zasnovali!**

PRIZOR 5

dnevna soba; Tomo in Marjetica; Marjetica v rokah drži letak iz prejšnjega prizora

MARJETICA

O tem sva že govorila!

TOMO

Ampak nisva ničesar dogovorila!

MARJETICA

Midva sva mož in žena. In midva živiva skupaj. Ne moreš izvajati nekih aktivističnih sranj, ne da bi jaz to vedela! In dovolila! To je tako, kot da bi me varal. Isto. Isto! Da mi teh letakov ne nosiš več! Revolucijo bi delal? Vse ti dam! Vse! Pa kaj bi še rad? Pa hodi ti v službo! In vsak dan glej nesposobno vodjo oddelka. Daj! In bom jaz doma. Malo pospravila, malo skuhala, vmes pa pogledala kakšno akcijsko nadaljevanko. Katero že ti gledaš? Bencinske strasti?

TOMO

Ne gre za revolucijo. Samo za večjo enakopravnost.

MARJETICA

Ti bi rad večjo enakopravnost? Ti? Najprej naredi svoje delo, potem pa govori o enakopravnosti! Misliš, da nisem opazila, da danes ni bilo zlikano perilo? Kolikokrat ti oprostim tvoje obveznosti? Ti pa kaj? Še ko greva seksat, mi rečeš: danes mi ne paše. Ok, ok. Samo ne mi o enakopravnosti. Še preveč pravic imaš, če mene vprašaš. Najprej izpolni obveznosti, potem se bova pogovarjala o pravicah.

S čim sem si to zaslužila?

**Vedno nežna sem in mila,
možu vse sem dovolila,
nož v hrbet sem dobila!**

Mar ni lepo nam?

Mar ni vse prav?

**Zakaj bi to rušil,
zakaj razdejal.**

**Mož ni več mož,
žena ni žena,
vsak je le zase,
nič več poročena.**

**Borimo se divje,
pravice so vse,**

**na dolžnosti pa
ne pomisli nihče.
Dovolj imam tega,
tako več ne gre,
spet sama narediti
bom morala vse.
Z enim zamahom
bom uredila, (vzame velike škarje)
z eno potezo
težavo rešila.**

(gledalcem)
**Vsi ste mi priče,
da nisem hotela,
trudila sem se,
samo mir želela.**

**Moram storiti to,
stvar že končati,
...
dramatična pavza
...
njega zaklat! (zabode, a zgreši, song se nadaljuje)**

TOMO

**Kar misli si!
Ne boš me prasica!
Še na tem svetu
je zame pravica!**

**Če kdo bo umrl,
to ne bom jaz!
Zgrešila si me,
ušel sem za las!**

**A ti ne uideš,
ubijem te sam,
saj v kuhinji jaz
s priborom bolj znam!**

(jo zabode s prižganim palčnim mešalnikom, kri brizga, song se nadaljuje)

**Jož, kaj sem naredil!
Sem res jo ubil?
Nisem te hotel,
v afektu sem bil!**

Res nisem hotel ...

Marjetica, rad te imam!

PRIZOR 6

kletna soba; Maj in Ivan; Maj bere revijo

IVAN

Kje je Tomo?

MAJ

Saj bo prišel. Žena ga ne pusti ven. Moraš razumeti ... Poglej, trije večstranski intervjuji – vse tri ženske. Na reklamah pa moški v kopalkah. Kot da smo samo spolni objekti in nič več. Kot da mi pa ne znamo povedati česa pametnega?

IVAN

Si distribuiral letake?

MAJ

Ja, ja, sem razdelil. Nekaj sem jih dal v trgovino na oddelek s čistili – tam nikoli ni nobene ženske. Ha, ha, ha!

IVAN

Odlično! Spletna stran je tudi postavljena. (*zazvoni telefon, Ivan ga pogleda*)

IVAN

Tomo je. (*se oglasi*) Ja? ... V zaporu si?

MAJ

Bova tudi midva aretirana?

IVAN

(*odgovarja v telefon*) Ne.

MAJ

Kaj?

IVAN

Ne?!

MAJ

Kaj?

IVAN

Ubil si jo?

MAJ

Koga?

IVAN

Kdaj?

MAJ

Kdo?

IVAN

S čim?

MAJ

S kom?

IVAN

Zakaj?

MAJ

Zato.

IVAN

Prideva.

MAJ

Kam?

IVAN

Drži se! (*odloži telefon*)

MAJ
Česa?

IVAN
(*Maju*) Ubil je ženo.

MAJ
Ne!

IVAN
Ja.

MAJ
Tomo?

IVAN
Ja.

MAJ
Res?

IVAN
Ja.

MAJ
Ojoj.

IVAN
Ja.

MAJ
Zakaj?

IVAN
Zato.

MAJ
Ubil je svojo ženo,

IVAN
to bo še zapleteno.

MAJ

Ubil je svojo ženo,

IVAN

ne bo mu odpuščeno.

MAJ in IVAN

Ubil je svojo ženo,

MAJ

edino zaposleno.

IVAN

**Čas je, da gremo mi narazen,
saj njega huda čaka kazen.**

MAJ

**Kaj hujšega bi sploh lahko storil,
kot da si ženo svojo je ubil?**

IVAN

Tomo, kaj si naredil?

MAJ

Ženo svojo si ubil.

IVAN

Tut, če zakon ti ne gre,

MAJ

pač, ubijati se ne sme.

IVAN

Zelo si se zašil,

MAJ

saj si ženo ti ubil!

IVAN

In če zagrešiš umor,

MAJ

moraš v ...? Ječo?

IVAN

Zapor!

PRIZOR 7

soba za obiske v zaporu; Tomo, kasneje tudi Ivan in Maj

TOMO

**Jaz šel bi pa ven,
narave bil del,
drevesa objemal,
na soncu se grel!
Ob reko bi šel,
ribe lovil
in s prijatelji
pivo bi pil.**

**Svobodno živel bi
brez pričakovanj,
nikomur ne bil bi
ničesar dolžan.**

IVAN

Tomo!

TOMO

Ivan!

MAJ

Tomo!

TOMO

Maj!

IVAN

Doma so mi vse preiskale! Po moje bom kmalu tudi jaz zaprt.

TOMO

Saj nisi nobene ubil?

IVAN

Rušenje ustavne ureditve ... za to me lahko obtožijo.

MAJ

Sem rekel, da ne bi smeli zahtevati preveč. Samo toliko, da bi bilo realno ...

IVAN in TOMO

Tiho bodi!

IVAN

Kaj si jim rekel?

TOMO

Nič takega ...

IVAN

Da smo se skrivaj dobivali?

TOMO

Ja, to, ja ...

IVAN

In si povedal moje ime?

TOMO

No ... ja ...

IVAN

Ubil te bom!

TOMO

Nehaj, no ...

IVAN

Če pridem v zapor, te ubijem.

MAJ

Si povedal tudi moje ime?

TOMO

Ja ...

MAJ

No, jaz te ne bom ubil.

IVAN in TOMO

Tiho bodi!

TOMO

Kaj lahko naredim?

IVAN

Vzemi vse nase. Da si ti vodja. Saj si zares šel najdlje.

MAJ

Predaleč.

IVAN in TOMO

Tiho bodi!

IVAN

Jaz mogoče lahko ostanem zunaj in nadaljujem naš boj! Spletno stran sem preregistriral na tvoje ime.

TOMO

Aha ... jaz bom očitno ostal v zaporu do starosti, ti mi boš pa naprtil še dodatne obtožbe ...

IVAN

Pomembno je, da nekdo ostane zunaj in nadaljuje. Ne gre le za posameznike, za vso družbo gre! In v vsakem boju so tudi žrtve ...

TOMO

Že to je resna stvar, če ubiješ žensko ...

MAJ

Kogarkoli.

IVAN in TOMO

Tiho bodi!

IVAN

Če me boš še naprej omenjal, se pazi!

TOMO

Mi groziš?

IVAN

Ne. No, ja. Nima smisla, da vse zaprejo, ne? *(poje, Maj in Tomo pojeta zraven – bolj mrmrata kot pojeta)*

**Ne, ne bomo več nikomur dopustili,
da nas ponižuje, v karkoli sili!
Moč, pogum in argumente bomo zbrali,
skupaj bomo lepši svet si zasnovali!**

IVAN

Greva, Maj!

MAJ

Adijo! Pa lepo se imej!

IVAN in TOMO

Tiho bodi!

PRIZOR 8

sodišče, vsi; Marjetka, obvezana in z berglami

MARJETKA

(občinstvu) Ja, to sem jaz! Nisem umrla, ne!

Novo življenje zdaj se začne!

**Ne zaupaj jim, hinavci so, zli!
Pridni? Kje pa! So pokvarjeni vsi!
Ne, nikoli naj ne gre po svoje!
Drži ga doma, naj šiba poje!
Daj, Marjetka, kar pogumno zdaj zapoj!
Na sodišču se pripravlja pravi boj!
Vedite, da maščevanje zdaj sledi!
Moški je kriv, v zaporu naj on ždi!**

**Tale sodna obravnava javna,
Vsem razkrila bo, kdo bo zdaj glavna!
Zmagala bom ženska jaz, seveda!
On poražena bo revna beda!**

**Zelo si lepo, Marjetka, pela!
Dosti pesmi, zdaj se loti dela!**

SODNICA

(tokrat pogrkuje – govori z melodijo avstrijske koroščine) Sodna obravnava v kazenski zadevi zoper obdolženca po predlogu za izdajo kazenskega naloga okrajnega državnega tožilstva. Und jetzt, Marjetka?

MARJETKA

Ja?

SODNICA

Was passiert hat, must zdaj povedat!

MARJETKA

Zanj sem skrbela, ga preživljala, on pa me je hotel ubiti.

SODNICA

Kar alles povejte! Diese sodišče resnico išče!

MARJETKA

(nagovori gledalce) To je ta človek! Draga porota! Takole je bilo: mirno sem prišla domov, utrujena od dela. Njega ni bilo doma. Kje je bil, ne vem. Ko je potem prišel, sem ga vprašala, kje je bil, in malo sva se pogovarjala ... In potem se je razbesnel.

Skok v sanjski/nerealistični prizor.

TOMO

(besno) Nočem več pospravljati in likati doma! Nočem več! Hočem svobodo! Hočem na Inštitut za enakopravnost!

MARJETKA

Preživljam oba. Ne morem delati v službi in potem še doma.

**S čim sem si to zaslužila?
Vedno nežna sem in mila,
možu vse sem dovolila,
nož v hrbet sem dobila!**

**Mar ni lepo nam?
Mar ni vse prav?
Zakaj bi to rušil,
zakaj razdejal.**

**Mož ni več mož,
žena ni žena,
vsak je le zase,
nič več poročena.
Borimo se divje,
pravice so vse,
na dolžnosti pa
ne pomisli nihče.**

TOMO

(prekine song) Zdaj te bo kazen doletela! (jo zabode s paličnim mešalnikom in se zlobno smeji)

Konec sanjskega/nerealističnega prizora.

MARJETICA

In od takrat porušeno je ravnovesje, zmešano moje je črevesje. Če moškega zagledam kje, dih zaustavi se! Kar naenkrat me je strah, prevzame me preplah. Moških vseh se zdaj bojim, porota, veste, kako trpim?

SODNICA

Kaj na to porečete Tomo, vprašam vas? Stehe, bite und povejte naglas!

TOMO

Kaj rečem naj na to? Dober človek sem ...

**Jaz šel bi pa ven,
narave bil del,
drevesa objemal,
na soncu se grel!**

SODNICA

Genug! Vprašam vas? Ivan, imate vi kaj za sagen?

IVAN

Jaz lahko rečem, da ga komaj poznam. Samo to.

SODNICA

Hvala, priča. Ga poznate private?

IVAN

Ne vem?

SODNICA

To je pa Problem. Na gut. Na sodišče prihaja glavna priča, prosim Respekt, saj mora biti, zaradi svoje varnosti, bedeckt.

MARJETKA

Glavna priča?

TOMO

Glavna priča? Kdo?

Pride Maj (priča), pokrit z rjuho.

SODNICA

Čemu ste bili priča priča? Pričanje pričakujemo! A ni spasi, ko besede zamenjujemo?

MARJETKA

Kakšna priča? Saj ni bilo nikogar, ko sem ga, mislim, ko me je zaklal?

SODNICA

Ohne Sorge, Marjetka. Priča je naš skriti sodelavec. V moško družbo se je geschlicht med zarotnike, Verschwörer, ki hočejo rušiti našo družbo, medtem ko je ženska hodila v službo. Ne zavedajo se, da je zelo lahko rušiti, a bistveno težje bauen je. Ne bi rada uporabila biča, zato povej po resnici priča: si na srečanje te moške združbe bila poslana?

MAJ

Ja. Sprejeli so me kot člana.

SODNICA

Und Tomo, ki vidiš ga in danes bo izdan, er war tudi član?

MAJ

Ne vidim, ker imam ta pajčolan. Ampak, ja, Tomo je bil član!

SODNICA

Naredite mu Höle, da bo lahko videl tole!

MARJETKA

Kdo naj luknjo naredi?

SODNICA

Marjetka, zakaj pa ne ti?

MARJETKA

A ni nobenega moškega tukaj, da bi kaj naredil? Moramo res vse me?

SODNICA

Auf den Tisch škarje imaš. Du aber s škarjami znaš?

MARJETKA

Aha, te iz vrečke z dokaznimi predmeti? *(vzame škarje iz prozorne vrečke in naredi luknjo v rjuhi)*

MAJ

Au!

MARJETKA

Tako!

MAJ

Lahko še eno, da bom videl bolj izostreno?

SODNICA

Poslušaj zdaj, naredi zwei!

MARJETKA

No, prav ...

MAJ

Au!

SODNICA

Zdaj siehst? Pogled je čist?

MAJ

Vidim.

Marjetka odvrže škarje stran.

SODNICA

Izvedeli bomo, je ta, ki ga vidiš, Tomo?

MAJ

Ne, vidim Marjetko.

SODNICA

Dreh dich um in pogum!

MAJ

(se obrne) Aha, zdaj ga vidim.

SODNICA

Je ta, ki ga vidiš, Tomo angeklagt des Mordes in član zarotniške moške družbe, zares?

MAJ

Ja, to je on.

MARJETICA

To je on! To je on! To je on!

SODNICA

(parlando)

In to je palični mešalnik! Drugih materialnih dokazov ni. Porotnice, wie entscheiden sie? Wir warten darauf, dass Ihre vereinte Stimme das Schicksal dieses niederen Mannes besiegelt. Keine einzige Stimme? Nun, wir wissen, welche Art von Satz er verdient! Sodba v imenu ljudstva! Sodišče je v kazenski zadevi zoper obdolženca po predlogu za izdajo kazenskega naloga okrožnega državnega tožilstva in odločitvi porotnic razsodilo: Predlogu državne tožilke se v celoti ugodi in sledi, da je obdolženi kriv poskusa nizkotnega zahrbtnega naklepnega umora ženske na izjemno krut način. Za to skrajno sprevrženo dejanje se mu določi kazen 32 let strogega zapora ter doživljenjska prepoved zbiranja v skupinah, v katerih so moški. V posledici izdaje kaznovalnega naloga je sodišče obdolžencu naložilo plačilo stroškov kazenskega postopka, in sicer v znesku vsega njegovega premoženja. So ist das.

Tomo skrušen odide. Marjetica ostane sama.

PRIZOR 9

sodišče, Marjetica, ob strani Maj, pokrit z vrečo, Ivan skrit poslušša, kasneje sodnica

MARJETICA

Pa je pravica zmagala. Morala bi biti vesela, a nisem zares ... Kaj sem storila? Se vse to dogaja v resnici? Bo res odšel? Ne bo več moj ... S tem sem izgubila moža ...

**Močnejšo še imam kazen,
tišči v srcu prostor prazen.
Lahko odidem kadar čem,
praznina, kamorkoli grem.**

**Se prikazuje mi ta prizor,
da sama zdaj odhajam v zapor ...
Kako naj pogledam ga v oči,
saj kamen tu v prsih me tišči.
Kako naj pogledam ga v oči,
kaj če ljubezen vzplamti?
In če zdaj mene on zavrne?
Življenje se navzdol obrne.
Ne vem, kaj drugega naj naredim,
kot da se v vodi utopim.**

**Kaj vendar sem jaz storila,
saj sem tragedijo sprožila!
Čeprav še vedno tresem se vsa,
priznati moram: ljubim ga.**

IVAN

Slišal sem te, Marjetica.

MARJETICA

Jaz se bom ... Kaj naj naredim?

IVAN

Prepozno je za karkoli. Kar je, je. Kar si storila, si storila. Najbolj sem jezen na to pričo. Ta priča ga je pokopala! (*dvigne vrečo z Maja*) Ti?!

MAJ

Kaj?

IVAN

Ti!

MAJ

Kaj?

IVAN

Ti si sodeloval z njimi! Ti si nas izdal!

MAJ

Samo to sem povedal, kar sem vedel. Samo to. Po resnici. Priče morajo govoriti po resnici. In jaz sem govoril po resnici. Samo to, kar je res. Nič drugega. Samo resnico. Ker priče morajo povedati po resnici. In jaz sem povedal po resnici. Tako, kot je res.

IVAN

Ubil te bom!

**Verjel sem, da jaz nisem sam,
da vsi podpiramo program.
Nekdo za hrbtom govoril
drugače je, kot je storil.
»Za naše skupne gre zdaj čase«,
a mislil je pri tem le nase!
Da moški vsak
ženski bo enak!
Ne hudič bedak,
le človek bo mejak.
In da ne bo tako zaklet,
ampak bo svoboden svet!
Na prsih sem gojil kačo,
prišel je čas za tvojo plačo!
Kar si zaslužil, boš dobil,
Zapel? Ne! Jaz te bom ubil! (ga davi)**

MAJ

(hrope in poje)

**Govoril sem resnico,
verjamem v pravico.
Samo dobro hotel sem,
ženskam, moškim, vsem!
Zakaj daviš me, zakaj?**

IVAN

Tiho bodi, Maj!

MAJ

**Ne vem, kako je pravno,
a tole ni naravno!
Saj lepa je beseda
na mestu, za več reda.
Pogovoriva se zdaj!**

IVAN

Utihni že! Umri, Maj!

Maj umre, Ivan ga odkotali v občinstvo.

SODNICA

(luč na truplo) Kdo je pa tega ubil? (luč na naključno_ega gledalca_ko) Ti? (luč na drugega_o naključno_ega gledalca_ko) Ti? Ali pa ... (luč na tretjo naključnega_o gledalca_ko) Ti? No, nekdo ga pač je. Ne bomo ga pogrešali. Samo eden od moških je bil. Truplo, odstrani se, prosim. (Maj vstane in gre) Hvala.

PRIZOR 10

časovni preskok, vsi so nekaj let starejši, dnevna sob; za mizo sedita Marjetica in Ivan, Marjetica je in je brez obvez in bergel, vstopi Tomo z vrečo z osebnimi stvarmi iz zapora v rokah

TOMO

Marjetica, prišel sem!

MARJETICA

Tomo!

IVAN

Tomo!

TOMO

Ivan?

MARJETICA

Nisva te pričakovala ...

TOMO

Nista? Sta?

MARJETICA

Tomo, ko te ni bilo ...

IVAN

Stvari so zdaj drugačne. Ko si bil v zaporu, so šle stvari naprej. Čas je šel naprej in ...

TOMO

Vidva sta ...?

MARJETICA

Ivan je zdaj z mano. Tukaj. Skupaj. Tako je.

TOMO

(*Ivanu*) Jaz sem se ... Tebe sem branil ... Namesto tebe sem bil zaprt, ti pa ... (*Marjetici*) Nisi mi povedala! Koliko časa že?

MARJETICA

Ves čas, Tomo. Žal mi je. Rada sem te imela, ampak sem hotela živeti naprej. In Ivan tudi.

TOMO

Si me imela rada? Ves ta čas sem mislil nate. Kaj zdaj?

IVAN

Tvoje stvari sem odnesel ven.

MARJETICA

Žal mi je, ampak moral boš drugam. Tukaj živiva midva.

PRIZOR 11

Tomo gre ven, hodi do mostu čez reko, strese na most stvari iz vreče, vanjo zloži kamenje, si vrečo priveže okrog noge in stopi na rob ograde mostu.

TOMO

Kaj mi je zdaj ostalo? Nič, ničesar v zahvalo ... Zaradi drugih sem bil zaprt in prav ti zdaj rinejo me v smrt. Oni pa živijo, se ljubijo, cvetijo! Ne, ni je pravice, ni! Vsak le za zase skrbi! Kaj mi je ostalo? Nič. Niti malo. Od znotraj me razjeda, vsaka njihova beseda. Da dela mi to, golazen, da postajam prazen, izropana votlina, izdolbena lupina. In zakaj naj sploh živim, z drugimi veselje še delim? Njih sreča zdi se kot strup, ki večja moj obup! Kaj naj moški sam? Brez ženske nič ne veljam.

**Kaj sem narobe naredil?
Kje jaz sem nekaj pogršil?
Kdaj nisem vedel, kaj je cilj?
Kje nisem držal se pravil?
Sem bil preveč jaz ubogljiv?
In sem zaradi tega kriv?**

**Trudil sem se na vso moč.
Kdo prišel bo na pomoč?
Kdo ponudil roko bo?
Kdo rešil pred praznino to?
Sem bil preveč jaz ubogljiv?
In sem zaradi tega kriv?**

**Prijateljev ni več, sem sam.
Po dolgi ječi to spoznam.
Na koncu videl sem šele,
da res zaupati ne gre.
Sem bil preveč jaz ubogljiv?
In sem zaradi tega kriv?**

**Ko čakal sem na te ljudi,
že uredili so stvari.
Ne, z mano več ne bo težav,
sam naredil bom, kar je prav.
(vrže se v reko, med padanjem poje)
Sem bil preveč jaz ubogljiv?
In sem zaradi tega kriv?**

Vse spremlja pompozna glasba in prizor je lahko tudi sanjski oz. nerealističen.

PRIZOR 12

za mizo sedita Marjetica in Ivan, Marjetica je jed z zeljem

IVAN
Je dobro zelje?

MARJETICA
Odlično! Res si ga dobro naredil! Mnjam!

IVAN

Aha, si odnesla smeti?

MARJETICA

Ja, takoj, ko sem prišla iz službe.

IVAN

Hvala. Zelje sem šel iskat na tržnico. Je boljše od tistega iz trgovine.

MARJETICA

Mnjam! Kaj je pa za sladico?

IVAN

Kremšnite sem naredil zjutraj. V hladilniku so.

MARJETICA

Ljubim te!

IVAN

Jaz tudi tebe.

MARJETICA

Nama ni lepo? Tega ne bi imela, če bi tudi ti hodil v službo. Ne bi mogel po to božansko zelje na tržnico ...

ZAKLJUČEK

Vsi, Tomo pride kot mrtvec iz reke.

SODNICA

Vse to se je zgodilo, ker pravice ni se razdelilo in ni bilo jasno in javno, da živeti je treba enakopravno.

IVAN in MARJETICA

**Vse pospravljeno in urejeno,
vsem udobje je zagotovljeno!
Saj največja naša je vrlina:
v mislih vedno je družina!**

SODNICA

**Če je tako,
vse je lepo!**

MAJ

**Najslabše je,
prepirat se!**

TOMO

**Bolje živet,
kot pa umret!**

MARJETICA in IVAN

**Urejen dom, toplo ognjišče,
sta veselja, sreče zatočišče!
Saj največja naša je vrlina:
prva vedno je družina!**

SODNICA

**Ženo spoštuj,
ne jadikuj!**

MAJ

**Ne, ne prepir,
naj bo le mir!**

TOMO

**Ko je hudo,
objemi drevo!**

VSI

**Vsi delimo si enako mnenje,
da res lepo naše je življenje!
Saj največja naša je vrlina:
glavna vedno je družina!**

konec